

Mottagare: Riksdagens ombudsmän
JO:s dnr 653-2022

Yttrande över JO-anmälan

Bakgrund

Riksdagens ombudsmän (JO) har i remiss begärt att regionstyrelsen yttrar sig över en till JO inkommen anmälan från A.W gällande hennes begäran från maj 2021 om att ta del av vissa uppgifter.

Regionstyrelsen har av JO ombetts att yttra sig över handläggningen och relevant lagstiftning. Av yttrandet ska även myndighetens bedömning av handläggningen i det aktuella ärendet framgå. Berörda befattningshavare bör ges tillfälle att lämna synpunkter och det ska framgå av ärendet om så har skett.

Ärendets handläggning

Den 25 maj 2021 inkom följande begäran från A.W:

”Vi önskar att få ta del av följande uppgifter gällande er verksamhet för åren 2016 till 2020. För varje fråga vill vi att statistiken är uppdelad per år.

- 1. Antalet vårddygn avseende barn.*
- 2. Antalet vårddygn avseende barn med stöd av lag (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.*
- 3. Antalet inskrivna barn inom den barn- och ungdomspsykiatriska slutenvården.*
- 4. Antalet barn inskrivna med stöd av lag om psykiatrisk tvångsvård.*
- 5. Antalet beslut om fastspänning med bälte i enlighet med lag om psykiatrisk tvångsvård, där beslutet rört ett barn.*
- 6. Antalet beslut om avskiljningar i enlighet med lag om psykiatrisk tvångsvård, där beslutet rört ett barn.*
- 7. Antalet beslut om handräckning i enlighet med 47 § lag om psykiatrisk tvångsvård där beslutet rört ett barn, exklusive enligt p.7 samma paragraf.*
- 8. Aktuell lokal processbeskrivning/rutin/riktlinjer avseende begäran av handräckningar i enlighet med 47§ lag om psykiatrisk tvångsvård.”*

Begäran inkom via e-post till dåvarande enhetschef A.G och verksamhetschef L.L.

Den 23 november 2021 efterfrågade A.W uppgifterna ytterligare en gång via e-post till A.G och L.L och påtalade att regionen är skyldig att hantera ärendet skyndsamt.

Den 11 januari 2022 skickade A.W ett mail till A.G och Region Norrbottens funktionsbrevlåda. A.W anförde i mailet bl.a. att hon begär ett formellt beslut om regionen inte avser att lämna ut uppgifterna.

Den 20 januari 2022 ringde A.W till M.H som då tagit över som t.f. verksamhetschef efter L.L. A.W förklarade att hon inte hade fått del av uppgifter som hon efterfrågat och vidarebefordrade tidigare inskickade e-postmeddelanden till M.H. M.H skickade samma dag ett e-postmeddelande till en controller på regionen och bad denne ta fram de efterfrågade uppgifterna.

Den 9 februari 2022 skickade A.W ett mail till M.H. och anförde bl.a. att hon inte hade mottagit några uppgifter från regionen.

Den 10 februari 2022 svarade M.H att hon tyvärr inte hunnit prioritera frågan och att hon skulle återkomma.

Den 24 februari 2022 mottog regionen remissyttrandet från JO.

Den 2 mars 2022 lämnades de efterfrågade uppgifterna ut till A.W, bortsett från uppgifterna om antalet beslut om handräckning då regionen inte har dessa uppgifter utan att kontakt behövde tas med polismyndigheten. Vidare lämnades följande handlingar ut enligt punkten 8 i A.W:s begäran:

- Checklista vid polishandräckning.
- Begäran om polishandräckning – processbeskrivning.

Synpunkter från berörda befattningshavare

Regionstyrelsen har inhämtat muntliga synpunkter från berörda befattningshavare.

L.L har uppgett i huvudsak följande. Han var verksamhetschef när begäran inkom den 25 maj 2021. Begäran inkom till honom och dåvarande enhetschef A.G. A.G arbetar inte längre kvar inom regionen. Det var mycket hög arbetsbelastning när förfrågan inkom och verksamheten genomgick chefsbyten. A.W:s förfrågan föll tyvärr mellan stolarna, vilket är mycket olyckligt. Bortsett från uppgifterna om antalet beslut om handräckning fanns de efterfrågade uppgifterna tillgängliga men behövde sammanställas. Uppgifterna lämnades ut den 2 mars 2022.

M.H har uppgett i huvudsak följande. Hon var t.f. verksamhetschef när hon den 20 januari 2022 blev uppringd av A.W. Hon skickade en förfrågan till en controller och bad denne prioritera att ta fram uppgifterna. På grund av hög arbetsbelastning undersökte hon inte om kontrollern hade tagit fram de aktuella uppgifterna förrän A.W skickade en påminnelse om att hon inte hade fått uppgifterna. Verksamheten hade hög arbetsbelastning under den aktuella tiden och hon var osäker på hur ärendet skulle hanteras.

Relevant lagstiftning

Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen, TF, har var och en rätt att ta del av allmänna handlingar. En handling är enligt 2 kap. 4 § TF allmän om den förvaras hos en myndighet och är att anse som inkommen eller upprättad hos en myndighet.

Av 2 kap. 6 § andra stycket TF framgår att en sammanställning av uppgifter ur en upptagning för automatiserad behandling anses förvarad hos myndigheten om myndigheten kan göra sammanställningen tillgänglig med rutinbetonade åtgärder.

Den som begär ut en allmän handling som får lämnas ut ska, enligt 2 kap. 15 § TF, genast eller så snart det är möjligt och utan avgift få ta del av handlingen på stället på ett sådant sätt att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt.

Enligt 2 kap. 16 § TF har den som önskar ta del av en allmän handling även rätt att mot en fastställd avgift få en avskrift eller kopia av handlingen till den del handlingen får lämnas ut. En begäran att få en avskrift eller kopia av en allmän handling ska behandlas skyndsamt.

Av 6 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår följande. Om en anställd vid en myndighet, enligt arbetsordningen eller på grund av särskilt beslut, har ansvar för vården av en handling, är det i första hand han eller hon som ska pröva om handlingen ska lämnas ut. I tveksamma fall ska den anställde låta myndigheten göra prövningen, om det kan ske utan onödigt dröjsmål. Myndigheten ska pröva om handlingen ska lämnas ut om

1. den anställde vägrar att lämna ut handlingen eller lämnar ut den med förbehåll som inskränker en enskilds rätt att röja innehållet eller annars förfoga över handlingen, och
2. den enskilde begär myndighetens prövning.

Den enskilde ska informeras om möjligheten att begära myndighetens prövning och att det krävs ett skriftligt beslut av myndigheten för att beslutet ska kunna överklagas.

Regionstyrelsens bedömning av handläggningen

Sammanställningen som efterfrågades kunde göras tillgänglig genom rutinbetonade åtgärder och var därmed att anse som en allmän handling. Även checklistan och processbeskrivningen som omfattades av begäran är allmänna handlingar.

Region Norrbotten har en anvisning för hur en begäran om allmänna handlingar ska hanteras. Anvisningen finns i regionens ledningssystem och på intranätet. Av anvisningen framgår bl.a. följande.

”I vissa fall kan ett utlämnande falla under det som kallas potentiell allmän handling, d.v.s. att handlingen i sig inte existerar utan någon måste sammanställa den genom en rutinbetonad åtgärd. En rutinbetonad åtgärd

definieras som en enkel arbetsinsats utan nämnvärda kostnader eller andra komplikationer, d.v.s. rent konkret att det ska vara möjligt att relativt snabbt sammanställa handlingen genom de system och register som Region Norrbotten har till sitt förfogande utan att förändra dessa system och register i sig (genom t.ex. programmering av nya sökfrågor o. dyl.).”

”Det föreligger enligt TF ett skyndsamhetskrav som innebär att en begäran om att ta del av allmän handling alltid ska handläggas omedelbart. Den får inte ligga utan åtgärd om den som handlägger begäran av någon anledning inte är närvarande. Om den som handlägger begäran inte är närvarande måste hans eller hennes chef ansvara för att tilldela begäran till en annan, alternativt handlägga det själv.”

”Om den som begär vill ha ett formellt avslagsbeslut, ska detta skrivas av divisionschef eller verksamhetsdirektör.”

Besked i en utlämnande fråga bör normalt ges samma dag som framställningen gjordes. Någon eller några dagars fördröjning kan dock godtas om det är nödvändigt för att ta ställning till om handlingen får lämnas ut. Ett visst ytterligare dröjsmål kan vidare vara ofrånkomligt om framställningen avser eller kräver genomgång av omfattande material.

Det är regionstyrelsens uppfattning att handläggningen av ärendet har brutit. Begäran inkom den 25 maj 2021 och uppgifterna lämnades ut den 2 mars 2022, dvs. mer än nio månader efter att förfrågan inkom. Begäran har därmed inte hanterats skyndsamt i enlighet med TF, vilket är olyckligt.

Det är regionstyrelsens ansvar att säkerställa att anställda har kännedom om gällande lagstiftning. Regionstyrelsen har vidare ansvar för att säkerställa att rutiner och anvisningar finns i verksamheten och att de anställda har kännedom om dessa.

Som framgår ovan har regionen en anvisning för hur en begäran om att ta del av allmänna handlingar ska hanteras. Ytterligare arbete behöver dock vidtas för att sprida kunskap inom organisationen om offentlighetsprincipen och vikten av att en begäran om att ta del av allmänna handlingar hanteras skyndsamt, samt uppmärksamma de anställda om den anvisning som finns. Informationsinsatser kommer att göras för dessa ändamål.

Berörda befattningshavare har fått ta del av regionstyrelsens remissvar.

Bilaga: Anvisningen *Utlämnande av allmänna handlingar*